

بانک مقالات پژوهشی بهداشت روان کشور، «IranPsych»

دکتر آفرین رحیمی موقر*، دکتر محمد رضا محمدی**، دکتر الهه ایزدیان***، نگمه منصوری****
دکتر ونداد شریفی*****

در کشور ما دسترسی به مقالات پژوهشی منتشر شده در خصوص موضوعات روان‌پزشکی و روان‌شناسی بسیار دشوار است؛ به‌گونه‌ای که به‌ندرت مقالات دارای مراجع ایرانی‌اند. تشکیل بانک مقالات پژوهشی بهداشت روان کشور در مرکز ملی تحقیقات علوم پزشکی کشور، این اهداف را در نظر داشته است. فراهم کردن امکان دسترسی آسان پژوهش‌گران و دانش‌پژوهان به مدارک موجود در زمینه فعالیت‌های پژوهشی کشور؛ فراهم کردن امکان بررسی جامع متون داخلی؛ فراهم کردن امکان برنامه‌ریزی ملی؛ اولویت‌گذاری پژوهشی مبتنی بر تحلیل مستند وضعیت بهداشت روان و وضعیت کمی و کیفی پژوهش در زمینه‌های مربوطه در کشور.

(۱) شیوه تشکیل بانک

برنامه‌ریزی برای تشکیل این بانک از اسفند ۱۳۸۱، و عملیات اجرایی آن از اردی‌بهشت

* روان‌پزشک، سرپرست گروه پژوهشی سلامت روان مرکز ملی تحقیقات علوم پزشکی کشور و عضو هیأت علمی مرکز ملی مطالعات اعتیاد دانشگاه علوم پزشکی تهران <afarin_rahimi@hotmail.com>
** فوق تخصص روان‌پزشکی کودک و نوجوان؛ استاد و مدیرگروه روان‌پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران، مرکز تحقیقات روان‌پزشکی و روان‌شناسی بالینی
*** روان‌پزشک، عضو گروه پژوهشی سلامت روان مرکز ملی تحقیقات علوم پزشکی کشور
**** عضو گروه پژوهشی سلامت روان مرکز ملی تحقیقات علوم پزشکی کشور
***** روان‌پزشک، عضو گروه پژوهشی سلامت روان مرکز ملی تحقیقات علوم پزشکی کشور، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران

۱۳۸۲ آغاز شد و مقالات آماده شده از اسفند ۱۳۸۲ از طریق سایت مرکز ملی تحقیقات علوم پزشکی کشور در دسترس عموم قرار گرفت. کلیه مقالات یافته شده به بانک تزریق شده و از مهر ۱۳۸۳ وارد مرحله نگه‌داری و ارتقا شد.

مراحل تشکیل بانک به این صورت بوده است که ابتدا مجلات اختصاصی بهداشت روان و مجلات عمومی که دارای مقالات بهداشت روان بودند، شناسایی می‌شدند. روش شناسایی مجلات عبارت بودند از: بررسی سایت‌های HBI و Magiran، و مرور سایت‌ها و بانک‌های اطلاعات مجلات، مراجعه به کتابخانه‌های مرجع (مانند دانشگاه علوم پزشکی ایران و مرکز ملی تحقیقات علوم پزشکی کشور)، مراجعه به کتابخانه‌های تخصصی روان‌پزشکی مانند انستیتو روان‌پزشکی تهران، و تماس با برخی از محققان و اعضای هیأت علمی. برای گردآوری مقالات، در باب مجلات اختصاصی، ابتدا شماره‌های منتشر شده در دسترس خریداری می‌شد و در خصوص نسخ قدیمی از طریق تماس با افراد دست‌اندرکار مجله و تکثیرنسخه‌های موجود منظور حاصل می‌شد. برای گردآوری مقالات مجلات عمومی با مراجعه به کتابخانه‌های ذکر شده و یا محل نشر مجلات شناسایی شده، ابتدا فهرستی از کلیه شماره‌های منتشر شده استخراج شده و سپس هر شماره به کمک یک روان‌پزشک از گروه پژوهش بهداشت روان مرکز، که کاملاً با اهداف طرح و تعاریف آشناست، مرور شده و مقالات پژوهشی مرتبط داخلی شناسایی می‌شد. همچنین کلیه مقالات موجود از ایران در بانک‌های ISI، Psyclit، Medline نیز استخراج شد. بنابراین مراحلی که برای شناسایی و ورود هر مقاله طی شده عبارت است از: شناسایی مجلات، شناسایی مقالات، ثبت در جدول، تکثیر و تحویل به مرکز، نمایه‌سازی، آماده‌سازی، ورود اطلاعات و غلط‌گیری.

۲) مشخصات بانک

این بانک که "IranPsych" نام دارد کلیه مقالات پژوهشی در این حیطه‌ها را شامل می‌شود:

- علوم پایه عصبی - روانی؛
 - علوم روان‌شناختی؛
 - علوم اجتماعی فرهنگی مرتبط با بهداشت روان؛
 - اپیدمیولوژی اختلالات روانی و پدیده‌های بهداشت روان؛
 - علوم بالینی؛
 - خدمات بهداشت روانی.
- این بانک دارای موضوعاتی مرتبط با بهداشت روان در ایران است. از آن جمله این‌هاست: اختلالات روان‌پزشکی، پیش‌گیری، درمان و بازتوانی، بهداشت روان کودکان و نوجوانان، و موضوعات خاص بهداشت روان، بهداشت روان در گروه‌ها یا محیط‌های ویژه. این بانک هیچ‌گونه محدودیت زمانی ندارد و اولین مقالات آن به زمانی بیش از ۵۰ سال پیش بازمی‌گردد.
- براساس تعریف، مقاله پژوهشی شامل یکی از موارد زیر می‌شود:
- مقاله اصلی پژوهشی (Original Article)،
 - مقاله مروری (Review Article) که به مرور مقالاتی با منشأ داخلی پرداخته باشد،
 - گزارش موردی (Case Report)،
 - بررسی قوانین داخلی،
 - بررسی محتوایی (Content Analysis) اسناد مهم،
 - ارزش‌یابی برنامه‌ها،
 - ارائه و مرور آمار حاصل از خدمات،
 - نظریه‌سازی،
 - آزمون‌سازی.

این بانک از مشخصات و محتویات مقالات پژوهشی مندرج در مجلات اختصاصی و عمومی به صورت نرم‌افزاری (Soft copy) در برنامه مایکروسافت اکسس (Microsoft Access) تشکیل می‌شود. علاوه بر آن متن کامل مقالات پژوهشی در دفتر گروه پژوهش بهداشت روان مرکز به صورت Soft Copy و Hard Copy نگهداری می‌شود.

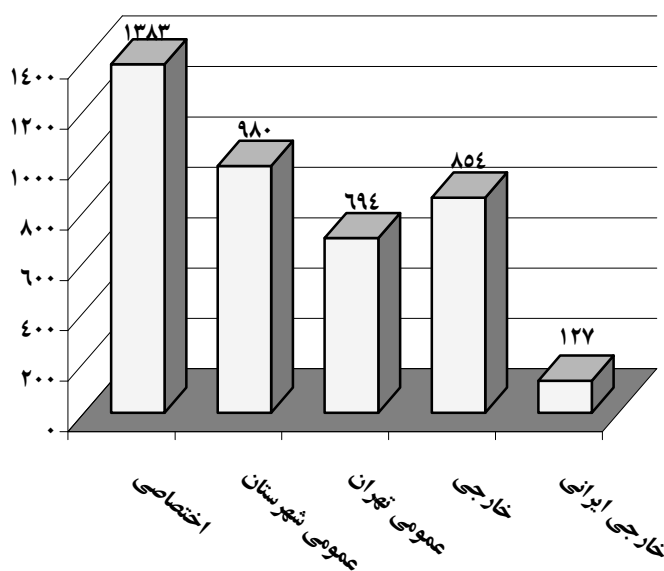
مشخصات و محتویات مندرج در بانک عبارتند از:

- عنوان مقاله (به فارسی و انگلیسی)؛
 - نام مجله، تاریخ انتشار، نسخه، مجلد و شماره مجله (به فارسی و انگلیسی)؛
 - شماره صفحه شروع و پایان مقاله (به فارسی و انگلیسی)؛
 - نام و نام خانوادگی نویسندگان (به فارسی و انگلیسی)، رشته و مدرک تحصیلی و درجه علمی (به فارسی)، محل کار و آدرس تماس هر یک (به فارسی و انگلیسی)؛
 - کلیدواژه و چکیده مقاله (به فارسی و انگلیسی)؛
 - زبان متن کامل (به فارسی و انگلیسی)؛
 - متن کامل (به زبان اصلی).
- بانک اطلاعات مقالات پژوهشی بهداشت روان کشور دارای این ویژگی‌ها است:
- قابلیت جست‌وجوی فارسی و انگلیسی در عنوان مقاله، نام مجله و زمان انتشار، نام نویسندگان، واژه‌های کلیدی و چکیده مقاله؛
 - قابلیت دسترسی به چکیده و اصل مقاله؛
 - قابلیت تنظیم فهرست منابع برای محققان؛
 - قابلیت اضافه شدن متغیرهای جدید، دریافت گزارشات، انجام پژوهش در پژوهش؛
 - قابلیت چاپ.

در حال حاضر این بانک دارای بیش از ۴۰۰۰ مقاله است که از ۱۳۰ عنوان مجله داخلی و حدود ۳۰۰۰ شماره مجله - ضمن جست‌وجوی بانک‌های خارجی ذکر شده -

تشکیل شده است. بیش از ۹۰ درصد مقالات چاپ شده با تعاریف ذکر شده در این بانک پوشش داده شده اند. نمودار شماره ۱، توزیع مقالات موجود در بانک را بر حسب نوع مجله نشان می دهد. براساس تعریف، هر نشریه ادواری که در شناسنامه خود با عناوینی چون علمی، پژوهشی، و یا آموزشی و ترویجی معرفی شود، مجله ای علمی دانسته شده است. علمی شناخته شدن مجله مستلزم داشتن تأییدیه رسمی از کمیسیون نشریات علوم پزشکی و یا وزارت تحقیقات و فن آوری نبوده است. مجله اختصاصی مجله ای علمی است که دارای عنوان اختصاصی مرتبط با موضوعات بهداشت روان بوده و یا در بررسی تصادفی دو شماره از نسخ در دسترس آن به دست یکی از روان پزشکان مجری طرح، حداقل ۳۰ درصد از مقالات به موضوعات بهداشت روان اختصاص داشته باشد. بقیه مجله ها مجله عمومی تلقی شده اند.

نمودار ۱: توزیع مقالات موجود در بانک IranPsych به تفکیک نوع مجله

به این بانک می‌توان در سایت www.nrcms.ir/iranpsych دسترسی یافت. استفاده از این بانک رایگان است و تبلیغات گسترده‌ای برای معرفی آن به دانش‌پژوهان و پژوهش‌گران کشور از طریق ارسال پوستر به سازمان‌ها و مراکز علمی، و اعلام در رسانه‌های گروهی انجام شده است. طی ماه‌های آینده بانک، پایان‌نامه‌های پژوهشی مرتبط با بهداشت روان، هم‌چنین بانک آمار خدمات بهداشت روان کشور، از طریق همین آدرس در سایت مرکز، در دسترس خواهد بود.